

de goede hou-
het beven voor
dragen de on-
liggende generatie
ken, teneinde de

k aansprakelijk
in breder ver-
de roeping om
het onder één
grond daaronder
in ten overstaan
tituten voor God
, indien wij voor
aan ons ligt
Voord dienen en
enleven. En het
op papier vast-
vat niet als zo-
er wij, overtuigd
et geval geweest
titut de oogen
nde. Een zonde,
en kinderen, en

en leed, als wij
e; maar de kerk,
sekeering, wordt
Een schisma is
ie hij zelf schis-
ek; hij wil niet
n luistert nauw,
idswraak „onder
Geestes is in
nvoltooid tegen-
om des Geestes
bedding een met
w-vormend ding;
n ding van den
u zich inbeeldt,
ng van het wet-
is gauw klaar.
n al te zeer op
sat”, zoo iemand
kerkelijke insti-
instellingen of
eel steenbrokken
llen voortstuwen
aderende wereld-
dijet veel aan te
. Maar hij heeft
heerde belijdenis
de gereformeerde
n derhalve aan-
zijn stroom wil
wettig kerk-
ik werk hebben.
een ding is van
och dat een be-
n voltooid tegen-
heeft vastgelegd
ningen). En nu
„zijn” instituut
eeds zóó in den
even” moge met
len bewegelijken
den stroom kan
weder door den
verdiepen daar,

glijke verbonds-
het menscheijke
n bondszegen in
ondswraak (men
„maar ook oor-
wel voor altijd).
Geestes bijhoudt,
bedding dienen
ijkheid van den
et te verifiëren
s, dat de stroom
andere uitgraft
gedachte, is ze
hooftschap ook
levende broeders-
bare der jongere
zich niets aan
ij het volkomen
izekerheid in de
der eigen „drie
ericht, dan mag
rimordiale vraag
van Hoeksema-
zijn. Want dan
latigheid. Al was
wil tot profetie
de andere groep

en ons. Als wij
nog veel roeier,
te periode maken
laten we ze ons
nog ons best om
n lopen. In het
ver Gods akkers
het eerste geval
van den richten-
od te zijn; in het
il tot het mede-
n we passief toe.

De dreun van Gods werk in den onvoltooid tegenwoor-
digen tijd pakt ons dan niet langer.

Het is ernstig als twee broeders of echtelieden of
compagnons twisten en burengerucht maken. Het is
veel erger, als ze op kamers wonen, de een hier, de
ander daar. Zoo is het ook met kerken en groepen
van belijders. Wee den niets-doener. K. S.

De Hereeniging Der Christelijke Gereformeerde En Protestantsche Gereformeerde Kerken.

III.

De kerkeraden en predikanten bleven echter fun-
geeren in hun dienst, en stoorden zich aan de besluiten
der classes niet. Het overgrote meerendeel hunner
gemeenten stond daarbij aan de zijde der kerkeraden.
Ook verenigden ze zich aanvankelijk en provisioneel,
tezamen met den kerkeraad van Hope, die met zijn
leeraar, Ds. G. M. Ophoff intusschen in het geding
betrokken was geworden en mede afgezet door Classis
Grand Rapids West. Later werd ook nog Ds D. Jonker,
nadat hij zijn bezwaren tegen de Drie Punten had in-
gediend, afgezet door Classis Zeeland. Tot aan 1926
noemden ze zich Protesteerende Christelijke Gerefor-
meerde Kerken. Maar toen hun beroep op de synode
van 1926 door deze vergadering was afgewezen, omdat
zij buiten het kerkverband stonden, (Acta 1926) orga-
niseerden ze zich in definitieve kerkformatie onder den
naam van Protestantsche Gereformeerde Kerken. En
ze zijn tot op den huidigen dag staande gebleven en
ook toegenomen in aantal. Ik meen te mogen zeggen,
dat we het ook allen eens kunnen zijn over deze be-
schrijving van de wording der Protestantsche Gerefor-
meerde Kerken en de historische aanleiding en oorzaak
van ons gescheiden leven.

En nu kom ik tot de vraag, waarvoor deze vergade-
ring zich geplaatst ziet, zij het dan ook niet in offici-
eelen zin: Is het eisch, dat de geslagen breuke geheel
wordt? Is het mogelijk? En is het wenschelijk?

De eerste vraag is hier de voornaamste en, in zekeren
zin, ook de beslissende. Zij kan en moet immers ook
zoo gesteld worden: is het de wil Gods, dat genoemde
kerkgroepen verenigen? Wanneer het Gods wil is,
dan zal het zeker moeten. Dan staan we zeker voor
de roeping, om door het geloof al onze krachten in te
spannen, om deze vereniging tot stand te brengen. Op
deze roeping heeft Dr Schilder meer dan eens nadruk
gelegd, beide in Nederland en gedurende zijn verblijf
ahier. En we zijn het met hem eens, dat hetgeen naar
Gods wil bij elkaar behoort, wij niet mogen scheiden
of gescheiden laten. En ik heb genoeg geloofsvertrouwen,
om tevens uit te spreken, dat hetgeen naar Gods wil
onze roeping is, ook kan worden volbracht. Als het mij
duidelijk wordt, dat het waarlijk Gods wil is, dat de Pro-
testantsche en Chr. Gereform. Kerken de breuke heelen,
die geslagen is, en dat ze weer onder hetzelfde kerkelijk
dak als broeders samenleven, dan verklaar ik mij bereid,
om te doen, wat in mijn vermogen is, om bijkomstige
en persoonlijke zaken en grieven in den rechten weg
te verfeenen. De hoofdvraag, waarvoor we thans staan,
is dus: wil God het?

En het antwoord op deze vraag hangt voor mij geheel
af van het antwoord op een andere: staan wij metter-
daad samen op den grondslag der gereformeerde be-
lijdenisschriften? Het is de kwestie der waarheid, die
heel deze samenspreking dient te beheerschen. En dat
wil zeggen, dat we de kwestie der gemeene gratie, in-
houdende ook de in 1924 aangenomene drie punten,
grondig dienen te bespreken. Eerst vereenigen in de
hoop, dat we daarna de kwesties zullen kunnen op-
lossen, zou thans niet meer kunnen. Vóór 1924 had dit
wel gekund. Sedert dien hebben we historie gemaakt,
en die geschiedenis eenvoudig ignoreeren zou onmogelijk
blijken. De Christelijke Gereformeerde Kerken hebben
de drie punten aangenomen, en later vordedig; wij
hebben ze verworpen en op allerlei wijze bestreden, tot
in bijzonderheden aangetoond de gronden, waarom wij
ze ongereformeerd achten. Zal het ooit tot een vereeni-
ging komen, dan is bespreking van de waarheid, van
de kwestie der gemeene gratie en van de drie punten
in het bijzonder, allereerst eisch. En er zijn m.i. slechts
twee mogelijkheden, die we in het abstract wederzijds
mogen toegeven mogelijkheden te zijn. In de eerste
plaats laat de mogelijkheid zich denken, dat de Christe-
lijke Gereformeerde broeders ons overtuigen, dat wij
in 1924 hebben gedwaald, toen we weigerden de drie
punten te onderteekenen; en daartoe willen we hun
gaarne door middel van deze samenspreking ruims-
choots gelegenheid geven. Anderzijds bestaat de moge-
lijkheid, dat wij hen overtuigen, dat de drie punten
ongereformeerd zijn, dat de synode van 1924 ze nimmer
had mogen aannemen, dat ze dus onvoorwaardelijk
moeten worden teruggetrokken. En daartoe geven hun-
nerzijds de Christelijke Gereformeerde broeders ons even
ruimschoots de gelegenheid. Gelukt het hun om ons
te overtuigen, dan zullen wij erkennen, dat we gedwaald
hebben en met hen op de basis der drie punten vereeni-
gen. Gelukt het ons hen te overtuigen, dan erkennen
zij, dat ze dwaalden in 1924, dan worden straks de
drie punten herroepen, en dan gaan zij met ons staan
op denzelfden confessioneelen grondslag. Zoo alleen
mag het. Elke andere weg is de weg van compromis,
dien ik zal blijven weigeren te bewandelen.

Gelukt het ons langs dezen weg tot samenstemming
te komen, dan is zeer zeker het voornaamste doel van
deze samenspreking bereikt. Ook dan blijven er wel
moelijkheden over. We mogen ons die niet ontveinen.
In de eerste plaats mogen we de houding van ons volk,
ik bedoel nu niet name ons Protestantsche Gerefor-
meerde volk, niet buiten rekening laten. De meesten
van het thans nog levende geslacht hebben de geschiede-
nis van 1924 meegemaakt, en gevoelen zich daarover
nog altijd diep gekrenkt. Synodale vereeniging bij locale
verdeeldheid, zooals dat indertijd het geval was met de
A- en B-kerken in Nederland acht ik niet gewenscht.
Ook ons volk moet overtuigd zijn, dat vereeniging roe-
ping is. Zij zullen dan ook op de hoogte moeten gehouden
worden van den loop en de resultaten onzer besprekin-
gen. Bovendien zijn er grieven, die zeker in den weg
van Gods Woord alleen mogen worden vereffend. En
dan is er ook in deze laatste veertien jaren geschiedenis
gemaakt. Wij hebben onze eigene kerken, thans één en

twintig in aantal. We hebben onze eigene organisatie.
Reeds jaren hebben we als classis vergaderd, en we
staan thans op het punt om ook over te gaan tot het
organiseeren van een synode. We hebben onze eigene
theologische school, waaraan we op het punt staan
eenen preparatoiren cursus toe te voegen. We hebben
onze eigene predikanten gevormd. We hebben onszelven
nieuwe eigendommen aangeschaft met een waarde van
enkele honderden duizenden dollars, voor het meer-
deel schuldloos. Maar ook hebben onze kerken zich in
deze laatste jaren ontwikkeld, en is deze ontwikkeling
mijns bedunkens van dien aard geweest, dat we verder
uit elkaar gegaan zijn sedert de scheiding van 1924.
Niet alleen, dat uwe kerken zich hebben ontwikkeld
in de richting van de drie punten, terwijl wij ons in
tegenovergestelde richting hebben bewogen, maar ook
zijn er sedert 1924 uitspraken gedaan, waardoor we
verder van elkander verwijderd zijn geraakt. Daar is
de kwestie van de verhouding der meerdere vergaderin-
gen tot den kerkeraad. Wij hebben de autonomie der
plaatselijke kerk gehandhaafd, gij hebt uitgesproken,
dat classis en synode werkelijk met hoogere macht
beheerd zijn boven den kerkeraad. Bovendien verschil-
len we van standpunt inzake de unions, inzake de echt-
scheiding, inzake den doop van aangenomen kinderen.
Al deze verschillen liggen daar nu eenmaal. En deze
maken de samenstelling niet gemakkelijker. Desniet-
min wil ik het standpunt aanvaarden, dat, indien we
werkelijk tot samenstemming kunnen komen inzake
de gemeene-gratie kwestie, met name de drie punten,
we in hoofzaak het doel van deze samenspreking heb-
ben bereikt en we hoop mogen koesteren, dat de vere-
eniging tot stand zal komen. Daarom dient hier alle
nadruk op te vallen. Hoe lang deze samenspreking
duurt is een kwestie van geen belang. Hoe dikwijls we
ook zouden moeten confereren, we blijven bij ons voor-
nemen om de kwesties grondig te bespreken. Willen
we deze conferenties houden onder leiding van Dr
Schilder, we laten hem straks maar weer overkomen.
Willen we daarbij een of meer der andere Nederland-
sche hoogleraren verzoeken, om met ons te confereren,
er is hoegenaamd geen bezwaar. De wereld is tegen-
woordig klein, en het geld komt er zeker. Hebben de
Christelijke Gereformeerde broeders liever, dat Dr Hepp
ook bij onze samensprekingen tegenwoordig zij, het
maakt ons niet uit. Maar op één ding willen we staan:
grondige samenspreking over de gemeene gratie en over
de drie punten in het bijzonder is absoluut eisch. Een
ander doel mogen deze conferenties niet hebben, noch
zich voorstellen.

Over hetgeen ik tot dusver gezegd heb, zal onder ons
wel weinig of geen verschil van gedachten bestaan.

In hetgeen ik verder ga zeggen, bied ik u een in-
leiding onzerzijds op de bespreking onzer leerstellige
geschillen, deze inleiding natuurlijk onderwerpende
aan uwe vrije bespreking en kritiek. Raadzam zou
ik het achten, indien ook door een der Christelijke
Gereformeerde broeders zulk een inleiding geboden
werd. Dat maakt de bespreking definitief. En we
hebben dan tevens iets zwart op wit, zoodat er later
geen misverstand kan ontstaan over hetgeen hier door
ons besproken werd. En eindelijk maakt dit het ge-
makkelijker om ons volk op de hoogte te houden met
den gang en de resultaten onzer bespreking. In deze
inleiding bied ik u onze beschouwing van wat gemeene
gratie wordt geheeten. Ik ga eerst over de zoogenaamde
algemeene genade in het algemeen spreken, daarna over
de drie punten, om eindelijk een twintigtal stellingen
u voor te leggen ter overweging.

Het probleem der zoogenaamde gemeene gratie betreft
de kwestie van Gods houding tegenover en inwerking
op het geheel der geschapene dingen in hun onder-
lingen samenhang en hunne ontwikkeling in den tijd,
in verband met en in overeenstemming met Gods Raad
in het algemeen, de praedestinatatie met verkiezing en
verwerping, de realisering van Gods eeuwig verbond,
genade en zonde, gunst en toorn, natuur en genade,
schepping en herschepping, Adam en Christus, en vraagt
naar de plaats en roeping van Gods volk in en tegen-
over de tegenwoordige wereld. Zullen we de kwestie
in haar geheel bespreken, dan mogen we haar niet
enger opvatten. En zoo opgevat is het een vraag van
groot gewicht, beide voor leer en leven.

En dan gaan we uit van de Schriftuurlijke Idee, dat
alle schepselen één zijn. God schiep in den beginne
geen aggregaat van los naast elkander staande schep-
selen, maar een wereld, een kosmos, een harmonisch,
organisch geheel. God is één. De wereld is ook één.
In het middenpunt van de aardse schepping stond
de mensch. Hem had God geformeerd naar Zijn eigen
beeld, zoodat hij in creatuurlijken zin op God geleek,
in ware kennis, gerechtigheid en heiligheid. Deze mensch
stond aan de spitse der schepping, als koning over
de aardse wereld. En hij stond in Gods verbond der
vriendschap van den beginne. En in die verbonds-
betrekking wilde God zijn soevereine Vriend zijn, hem
de zaligheid van de gemeenschap Zijner vriendschap
doen smaken, waarin het leven ligt; en in die verbonds-
betrekking stond de mensch als vriendknecht des Aller-
hoogsten, om Hem in de aardse schepping te ver-
tegenwoordigen, aller schepselen lof en eer in zijn eigen
hart op te nemen, te vertolken en uit te spreken voor
het aangezicht Gods, den Heere zijn God hartelijk lief
te hebben, en in den naam en naar den wille Gods over
alle schepselen te regeeren. Hij was ambtsdrager, pro-
feet, priester en koning, met de opdracht, den eisch en
ook het recht, de macht, maar ook het gezag, om de
schepping aan zich te onderwerpen en te bebouwen. In
zijn hart lag het geestelijk-ethisch middenpunt der
schepping Gods. En door dat middenpunt was de gansche
schepping in liefde verbonden aan God Zelf. Ook de
schepselen waren, een iegelijk naar zijn aard, opgenomen
in Gods vriendschapsverbond en deelden in de goede
gunste des Heeren. En ook die schepselen stonden, ge-
dragen door Gods alomtegenwoordige kracht, dóór den
mensch en een ieder op zijn eigen plaats en naar zijn
eigen aard, in den dienst Gods. En ook thans nog onder-
houdt en regeert, volgens onze belijdenis, de Heere God
alle schepselen, om den mensch te dienen, opdat de
mensch zijn God diene. (Art. XII, Ned. Gel. Bel.).
H. HOEKSEMA.

Zwakke drank!

Op de lens mijner gedachten teekende zich het
beeld af van een soort schuilkelder. Deze bleek
niet uit staal gesmeed noch van beton gegoten,
maar uit boeken samengesteld. Het waren inzon-
derheid twee genres litteratuur die tot den bouw
bleken aangewend, namelijk theologische en histo-
rische werken. Hoewel ik persoonlijk liever ro-
mans voor zulk een doel had zien gebezigd, over-
woog ik de spreuke: huid voor huid, al wat een
mensch heeft zal hij geven voor zijn leven!
Nieuwsgierig beklom ik den eigenaardigen muur,
piëtitshalve aan de historische zijde. Het was
een bezwaarlijke reize, de koperen hoeken staken
mij en soms zocht mijn hand het houvast van een
zilveren slot om mij staande te houden. Ik had
weleens meer met boeken uitstaande gehad, doch
nimmer op zulk een wijze. Met een zucht van ver-
ademing heesch ik mij aan een koperen hoek van
Cats op den rand van de schuilloopgraaf en blikte
belangstellend in de kazemat. Daar zag ik een ge-
zelschap bijeen van achtbare en mij veelszins sym-
pathieke luiden. Zoo voelde ik mij direct thuis
en sprak hen aan zooals onder ons gebruikelijk
is: mijne heeren en broeders! Zij hunnerzijds
groetten mij terug, maar niet met de gewone en
zeer gewaardeerde vriendelijkheid, die een groote
plaats inneemt onder het zoet mijns levens. Als het
niet onbeleefd was het van zulk een kring te ge-
tuigen, zou ik moeten verklaren: zij deden ditmaal
eenigszins schaapachtig. Deze houding onderkende
ik door zelfervaring als een zoodanige, waarin de
mensch verkeert die iets te verheimelijken heeft en
zich daarin verrast ziet. Laat ik de situatie nog iets
precieser weergeven. Bij de verschijning van mijn
onschuldig en goedmoedig gelaat boven den kaze-
matrand hadden de aanwezigen instinctief een
kring gevormd alsof zij iets aan mijn oog wilden
onttrekken. Ik val niet nieuwsgierig, maar wilde
daar toch 't mijne van hebben. Daarom informeerde
ik, welk dierbaar pand zij met hun lijven dekten
tegen het dreigend gevaar. Hierop bekwam ik
slechts een ontwijkend antwoord, maar ontdekte
in hun midden een kruiksken en een glas, die ge-
wikkeld waren geweest in een krant, waarvan de
letters zichtbaar waren: iederen dag een... Onder
eenige deelen van de Institutie zag ik de scherven
liggen van een verpletterden chocoladeketel. Ter-
wijl mijn oogen dus rondzagen, greep één der aan-
wezigen de klampen van een Statenbijbel vast,
terwijl een ander zich schrap zette tegen een uit-
gave van de Gemeene Gratie. Ik heb toen de vrij-
heid genomen een kort toespraakje te houden van
den volgende inhoud: Mijne Heeren en Vrienden!
het komt mij voor dat het vocht, dat in het onder-
havige kruikje gebotteld en via gindsch kelkje
genuttigd, althans gebruikt, is, met recht den naam
van zwakke drank dragen mag. Immers, anders
zou het zulk een geduchte bescherming niet noodig
hebben gehad. Hoewel het geenszins mijn bedoe-
ling kan zijn u in uw vrijheid tekort te doen,
dewelke ook mij zeer lief is, komt het mij voor
dat het met uw vrijheid eenigszins kritiek is ge-
steld. Wilde ik drinken, geloof mij, ik zou daartoe
de vrijheid nemen zonder eerst verontschuldigen-
gen te putten uit deze kostelijke boeken, die waar-
lijk tot een beter doel geschreven en gedrukt zijn.
Zoo ongeveer heb ik gesproken. Vóór één der aan-
wezigen echter mij terecht kon wijzen, scheen het
vocht uit het kelkje te spatten en begon de drank
in de kruik te schuimen. Waarlijk, het kreeg een
stemmetje, een scherp geluid en het siste mij
tegen: „Zwakke drank? Zwakke drank? Heb ik
niet op den dag, dien gij Hemelvaartsdag noemt,
met één slagje een huisvader vermoord, twee meis-
jes den dood ingejaagd en een baby vermorzeld?
Hoe wagt gij het dan mij zwak te heeten?”

Toen kwam er uit een dik boek van een ver-
maard schrijver een diepe grom en ik verstond de
woorden: Uit uw huis en van uw tafel!

N. B.

Calvijn over kerkelijke macht en synode-uitspraken.

De macht der kerk wordt deels in de afzonderlijke
opzieners, deels in de Concilies, provinciale of alge-
meene, gezien. Zij is eene geestelijke, en bestaat in leer,
rechtspraak, in het maken van verordeningen. En die
der leer is tweevoudig: de macht om leerstellingen te
leeren, en om die uit te leggen. Zij is gegeven tot op-
bouw, niet tot nederwerping. Zij moet niet schraal
worden uitgedost, maar toch binnen bepaalde grenzen
worden ingesloten, om niet naar menschelijken lust
hierheen en daarheen getrokken te worden, Inst. IV, 8, 1.

Daarom moet men zich herinneren, dat het gezag en
de waardigheid, welke de Geest in de Schrift aan
priesters, of profeten, of apostelen, of aan de opvolgers
der apostelen, opdraagt, in haar geheel eigenlijk niet
aan de menschen zelfen, maar aan hunnen dienst,
waarin zij gesteld zijn, gegeven wordt, of, om duidelijker
te spreken, aan het Woord, welks bediening hun is